

PLANTEAVLSBEDRIFTERNES LIKVIDITET OG NETTOINVESTERINGER 2010-2014

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Analysen viser en positiv udvikling i andelen af planteavlsbedrifter der skaber tilstrækkeligt likviditet. De har haft positive nettoinvesteringer i perioden, udviklingen i dyrket areal har været større end investeringerne og der er tale om en sund vækst.

- [Planteavlsbedriftenes likviditet og nettoinvesteringer 2010-2014](#)
- [Likviditet](#)
 - [Ensartet fordeling på tværs af størrelsesgrupper](#)
 - [Variation som følge af udskudt salg af afgrøder](#)
 - [Vandringsanalyse](#)
- [Nettoinvesteringer på planteavlsbedrifter](#)
- [Karakteristika for bedrifter med tilstrækkelig likviditet](#)
 - [Fakta og forudsætninger](#)

PLANTEAVLSBEDRIFTERNES LIKVIDITET OG NETTOINVESTERINGER 2010-2014

Med den seneste tids øgede fokus på evnen til at skabe tilstrækkelig likviditet på landbrugsbedrifterne, er der i denne artikel sat fokus på planteavlsbedriftenes udvikling og spredning i likviditet og nettoinvesteringer i perioden fra 2010 til 2014.

Analysen viser at der har været en positiv udvikling i andelen af planteavlsbedrifter der skaber tilstrækkeligt likviditet. I 2014 skabte 2 ud af 3 planteavlsbedrifter en likviditet der var tilstrækkelig til at dække afskrivningerne.

Planteavlsbedrifterne har i perioden fra 2011 til 2014 investeret mere i bygninger og maskiner

end afskrivningsniveauet. En del af overskudslikviditeten er således gået til at øge kapitalbindingen i bygninger og maskiner. Det dyrkede areal pr. bedrift er dog steget mere end udviklingen i nettoinvesteringerne, og væksten har i det perspektiv været særdeles positiv.

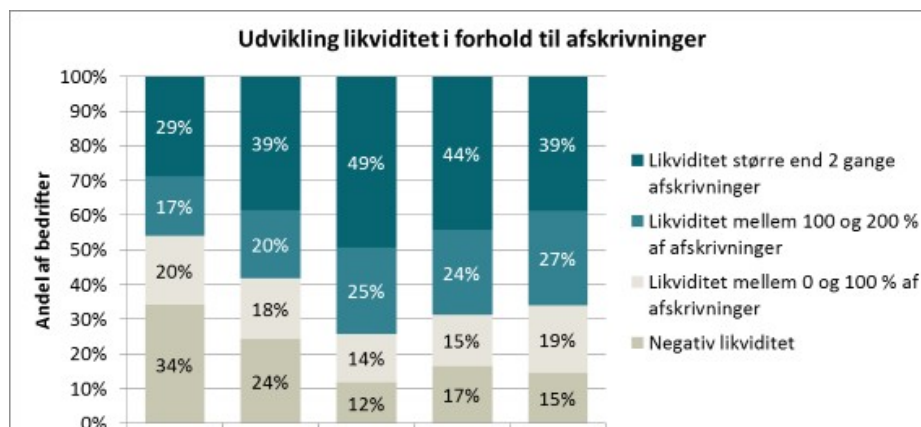
Bedrifterne med den tilstrækkelige likviditet har som gennemsnit en lavere gældsprocent, men spredningen i gældsprocent er forholdsvis stor, så gælden i sig selv er ikke alene årsagen. En høj gældsprocent gør det ikke i sig selv umuligt at skabe god likviditet. Der er en tendens til at bedrifterne med tilstrækkelig likviditet også har opnået et højere dækningsbidrag II end de øvrige.

[Til top](#)

LIKVIDITET

En tilstrækkelig likviditet kan beskrives som det niveau der svarer til de driftsmæssige afskrivninger. Såfremt dette er tilfældet, vil det være muligt at afdrage på gælden i takt med værdiforringelsen af de aktiver, der afskrives på. Målepunktet for likviditeten er det regnskabsmæssige nøgletal "Likviditet efter regulering og privat", det vil sige, den likviditet der er til investering og afdrag, efter privatforbrug, de faktisk betalte skatter, pensionsindbetalinger samt ændret pengebinding i beholdninger. Dermed er det den likviditet fra årets drift der er til investeringer og afdrag som vurderes.

I figur 1 viser hver søjle hvordan planteavlsbedrifterne, i årene 2010-2014, fordeler sig efter vurdering af likviditet i forhold til afskrivninger. I 2014 havde 34 pct. af bedrifterne en utilstrækkelig likviditet, dette fordeler sig mellem de to nederste sandfarvede blokke i søjlen. Den nederste blok i søjlen viser, at der var 15 pct. af bedrifterne der havde negativ likviditet, og blokken ovenpå viser at 19 pct. havde positiv likviditet, men at den ikke var tilstrækkelig til at dække niveauet for afskrivninger. De to øverste blålige blokke viser at der er 66 pct. af bedrifterne som har tilstrækkelig likviditet til at dække afskrivningerne. Og at hele 39 pct. skaber likviditet der er større end to gange afskrivningerne. Bedrifterne med tilstrækkelig likviditet har mulighed for at spare overskudslikviditet op, og opdelingen ved likviditet der svarer til 2 gange afskrivningerne er blot lavet for at vise spredningen i gruppen af bedrifter med tilstrækkelig likviditet.

2010	2011	2012	2013	2014
------	------	------	------	------

Figur 1. Udvikling i fordelingen af bedrifter baseret på en sammenligning af likviditet efter regulering og privat med niveauet for afskrivninger.

I overordnede termer handler det om at vurdere niveauet mellem de sandfarvede og blå bokse, dvs. skillelinjen mellem tilstrækkelig og utilstrækkelig likviditet i forhold til afskrivningerne. Ser man på udviklingen fra 2010 til 2014 er antallet af bedrifter med utilstrækkelig likviditet faldet fra 54 pct. til et niveau omkring 33 pct.

Afregningsprisen for korn er en væsentlig faktor i denne fordeling, men det er værd at bemærke, at selvom kornprisen i 2013 og 2014 er faldet tilbage på et niveau der minder om priserne i 2011, er andelen af bedrifter med tilstrækkelig likviditet større i 2013 og 2014 end den var i 2011.

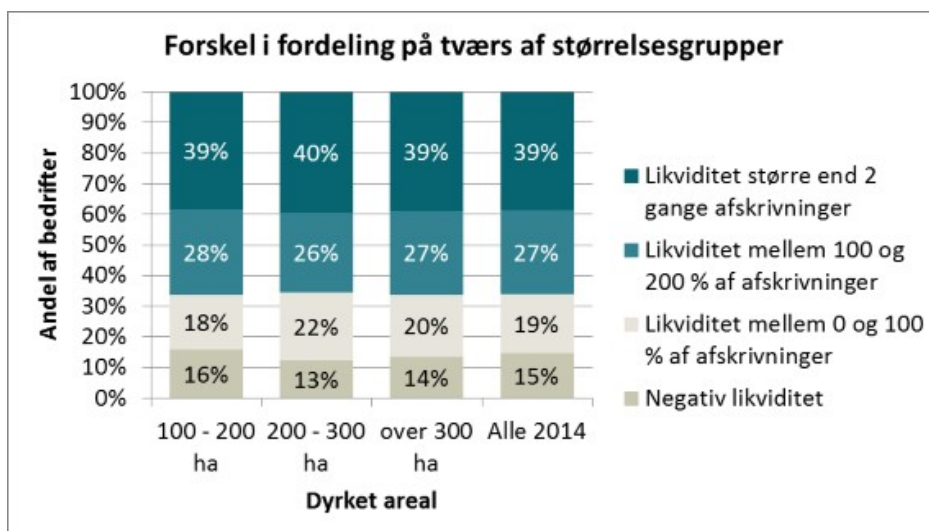
[Til top](#)

ENSARTET FORDELING PÅ TVÆRS AF STØRRELSESGRUPPER

I figur 2 herunder er resultaterne for 2014 opdelt efter dyrket areal. Formålet med dette er at undersøge om der er en overvægt af bedrifter med god eller dårlig likviditet ved enten store eller små bedrifter.

Søjlen længst til højre navngivet "Alle 2014" indeholder alle bedrifterne i 2014 og er således identisk med 2014-søjlen fra figur 1, mens de første tre søjler fra venstre viser resultaterne for størrelsesgrupperne i 2014.

Det er bemærkelsesværdigt hvor ens fordelingen er på tværs af størrelser, og der er således ikke noget der umiddelbart indikerer at likviditetsproblemer skulle være mere udtalt ved små eller store bedrifter, målt på dyrket areal.

Figur 2. Spredning mellem størrelsesgrupper i fordelingen af bedrifter baseret på en sammenligning af likviditet efter regulering og privat med niveauet for afskrivninger.

[Til top](#)

VARIATION SOM FØLGE AF UDSKUDT SALG AF AFGRØDER

Med en udvikling over tid som præsenteret i figur 1, er det nærliggende at undersøge om der blot er tale om udsving som følge af forskydning i tidspunktet for salget af avlen, og at man således nogle år sælger 1½ års avl, og andre år kun sælger hvad der svarer til halvdelen af årets avl.

Hvis likviditet efter regulering og privat korrigeres for ændret pengebinding i beholdninger, ændres modellen fra at vise hvad der er solgt, til værdien af hvad der er produceret. Dette har både fordele og ulemper. Ulempen er at beregningen ikke længere viser den tilgængelige likviditet til investering og afdrag, og dermed bliver effekten af hver driftsleders beslutning om salgstidspunkt efter aktuelt likviditetsbehov udeladt. Fordelen ved at korrigere er, at måle på værdien der skabes i året, og ikke hvor stor en del af avlen der sælges.

Såfremt man vælger at lave korrektionen, giver det ganske naturligt en ændret fordeling i forhold til den der er præsenteret i figur 1. For det første betyder det at der er større udsving mellem årene, i et år med høj kornpris som 2012, er der således kun 17 pct. af bedrifterne (mod 26 pct. i figur 1) der har utilstrækkelig likviditet, når der korrigeres for ændring i pengebinding i beholdningen, og kun 6 pct. af bedrifterne har negativ likviditet (mod 12 pct. i 2012).

Korrektionen giver således mulighed for at få en anden vinkel på tallene, der ændres imidlertid ikke væsentligt i opdelingen mellem grupperne, dog viser det sig at gruppen med tilstrækkelig likviditet bliver mere stabil mellem årene når korrektionen anvendes. Derfor er korrektionen anvendt i vandringsanalysen herunder.

[Til top](#)

VANDRINGSANALYSE

Da resultatet på en bedrift varierer over tid, er det ikke sikkert at en given bedrift vil være i samme gruppe hvert år. For at undersøge hvor stabil inddelingen er fra år til år er der set på det udsnit af bedrifterne der er med i hvert eneste år, og modellen fra ovenstående afsnit med korrektion for ændret pengebinding i beholdningerne er anvendt.

For de bedrifter der i 2014 har likviditet som er større end afskrivningerne, gælder det at 53 pct. af disse bedrifter har haft tilstrækkelig likviditet i alle år siden 2010, mens yderligere 30 pct. havde tilstrækkelig likviditet i 3 ud af de foregående 4 år. Der er således en tydelig tendens til at bedrifter der er i god gænge i 2014, også var det i de foregående år.

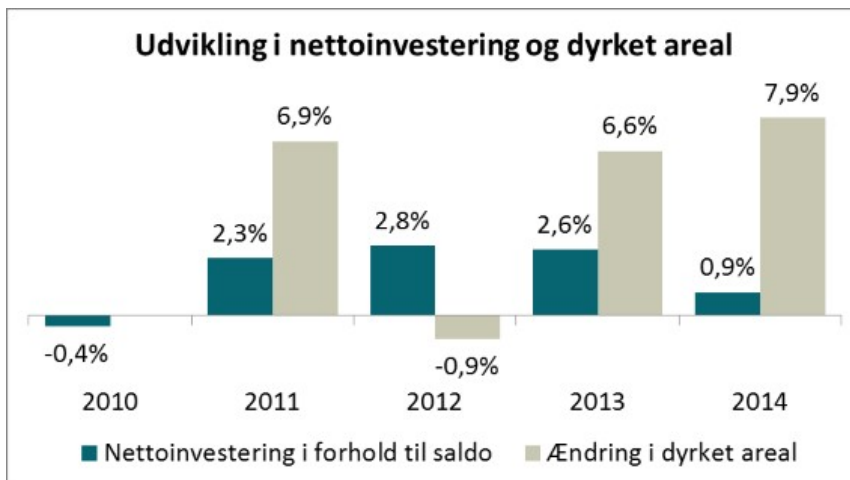
[Til top](#)

NETTOINVESTERINGER PÅ

PLANTEAVLSBEDRIFTER

Udviklingen i et erhverv kan overordnet beskrives ved nettoinvesteringerne i produktionsapparatet, da disse er et udtryk for hvorvidt der investeres mere end der afskrives, og dermed om der overordnet er vækst eller afvikling. Nettoinvesteringerne vurderes i denne sammenhæng som forholdet mellem afskrivninger, og investeringerne i bygninger og maskiner samt andre landbrugsmæssige investeringer der afskrives på. Dermed udelades investeringer i jord, beboelse og aktiver udenfor landbruget. Dette er ikke for at lukke øjnene for disse investeringer, men da jord ikke forringes af brug og derfor heller ikke afskrives, er det mere hensigtsmæssigt at vurdere investeringerne i de aktiver der afskrives på i forhold til afskrivningerne.

Udover en vurdering af om nettoinvesteringerne er positive eller negative, er det interessant at se hvor meget kapitalapparatet udvides eller reduceres i de enkelte år. Denne ændring er præsenteret ved de mørke søjler i figur 3, hvor nettoinvesteringen i bygninger og maskiner er sat i forhold til den tilsvarende saldo i balancen.

Figur 3. Nettoinvestering i bygninger og inventar i forhold til den tilsvarende saldo sammenholdt med ændringen i det dyrkede areal.

De mørke søjler i figur 3 viser, at der var negativ nettoinvestering i 2010, og at kapitalapparatet blev reduceret med 0,4 pct., mens der i de efterfølgende år var positive nettoinvesteringer, som er væsentligt større end faldet var i 2010. Arealændringen er opgjort som ændringen i det dyrkede areal fra år til år. Der foreligger ikke et sammenligneligt datasæt for 2009, og derfor er der ikke angivet arealændring fra 2009 til 2010.

De positive nettoinvesteringer i perioden fra 2011 til 2014 er et udtryk for at planteavlsbedrifterne har været i en vækstfase, og når saldoen for bygninger og maskiner vurderes i forhold til ændringen i det dyrkede areal, viser det sig at væksten ikke blot er sket i form af øget investering, der er i samme periode sket en tilsvarende stigning i det gennemsnitlige dyrkede areal pr. bedrift, som er større end ændringen i nettoinvesteringernes andel af saldoen.

Den positive historie er således at det har været muligt for planteavlsbedrifterne at investere i nyt maskineri og skabe vækst, og at disse investeringer har muliggjort en endnu større vækst i det areal der kan passes med den tilgængelige maskinpark.

Det bemærkes endvidere, at maskinstationsomkostningernes andel af kapacitetsomkostningerne i perioden har ligget på et stabilt niveau, og at udviklingen i denne post således ikke har væsentlig indvirkning på konklusionen.

[Til top](#)

KARAKTERISTIKA FOR BEDRIFTER MED TILSTRÆKKELIG LIKVIDITET

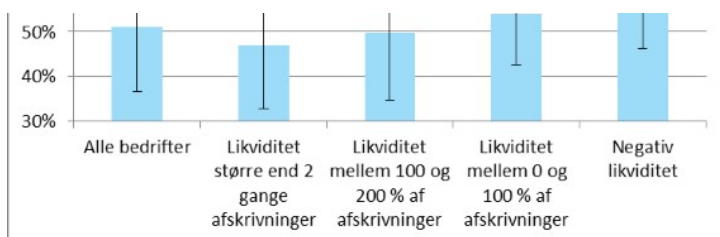
Udover den viste forskel i likviditet på bedrifterne, er der også en række andre forhold der adskiller bedrifterne fra hinanden, og det er undersøgt om der er ensartede karakteristika på bedrifterne i de forskellige grupper. Følgende forhold er undersøgt:

- Gældsprocent
- Forpagtet andel af areal
- Dækningsbidrag I pr. ha
- Kornafgrøders andel af det dyrkede areal
- Maskinomkostninger pr. ha
- Dækningsbidrag II pr. ha

Gældsprocenten er det umiddelbare gæt på en mulig årsag til forskelle, da bedrifter med høj gældsprocent alt andet lige har en større renteudgift end bedrifter med lav gældsprocent. Figur 4 viser gruppens gennemsnitlige gældsprocent i søjlen og henholdsvis 25 pct. og 75 pct. fraktilerne med de tynde linjer. Den gennemsnitlige gældsprocent for alle bedrifterne i datasættet er 51. Den gennemsnitlige gældsprocent stiger mod højre i figuren, og er 61 pct. for bedrifterne med negativ likviditet.

Den gennemsnitlige gældsprocent dækker dog over en væsentlig spredning. 25 pct. fraktilen viser at en fjerdedel af alle bedrifter har en gældsprocent lavere end 37, og tilsvarende viser 75 pct. fraktilen at den mest gældstyngede fjerdedel af bedrifterne har en gældsprocent der er over 66. Således er det tydelige budskab fra gennemsnittet lidt mere moderat, når det viser sig, at der er et væsentligt overlap på gældsprocenten mellem grupperne. Gældsprocenten er ganske vist større for bedrifterne der har negativ eller utilstrækkelig likviditet, men det ses også af 75 pct. fraktilen for bedrifterne med tilstrækkelig likviditet, at en gældsprocent omkring 60-65 ikke i sig selv gør det umuligt at skabe en tilstrækkelig likviditet.

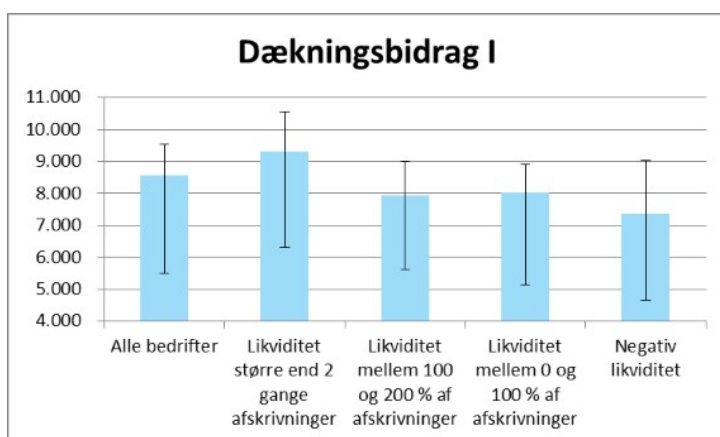

Figur 4. Spredning i gældsprocent 2014, gennemsnitligt niveau i søjlen og spredning mellem 25 pct. og 75 pct. fraktil.

Den **forpagtede andel af arealet** udgør i gennemsnit 32 pct., spredningen er dog meget stor, og således har en fjerdedel af bedrifterne mindre end 9 pct. forpagtning, og en anden fjerdedel mere end 50 pct. forpagtning. Selvom grupperne med utilstrækkelig likviditet har 6 procentpoint større andel forpagtet areal end gruppen med tilstrækkelig likviditet, udgør det ikke i sig selv en forklaring, set i lyset af den store spredning der er i alle grupper.

[Til top](#)

Spredningen mellem gruppernes opnåede **dækningsbidrag I pr. ha** er præsenteret i figur 5. Gennemsnitssøjlen viser en tydelig tendens til at grupperne med tilstrækkelig likviditet også opnår et større dækningsbidrag I pr. ha sammenlignet med grupperne med utilstrækkelig likviditet. Også her er spredningen dog markant og det bemærkes, at blandt bedrifterne med negativ likviditet, har en fjerdedel haft et dækningsbidrag på mere end 9.000 kr. pr. ha.

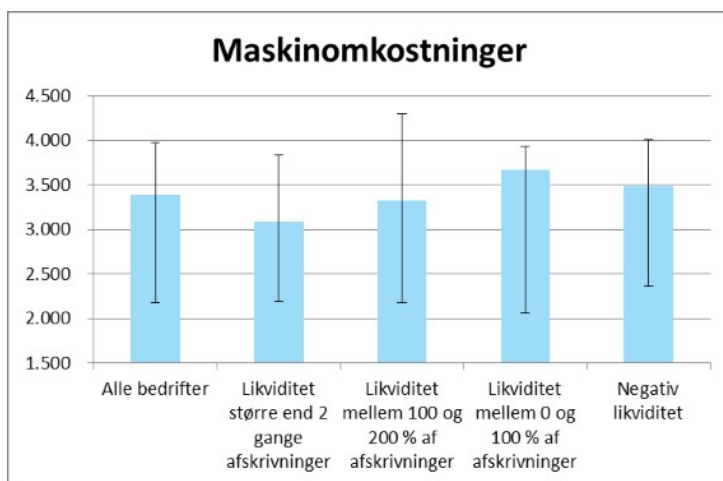

Figur 5. Spredning i dækningsbidrag I pr. ha 2014, gennemsnitligt niveau i søjlen og spredning mellem 25 pct. og 75 pct. fraktil.

Kornafgrødernes andel af sædskiftet er en overordnet metode til at undersøge, om bedrifterne med god likviditet dyrker flere specialafgrøder end de øvrige. De enkelte afgrøder er ikke mulige at sammenligne i en analyse som denne, så der er udelukkende set på hvor stor en del af markplanen der udgøres af korn. Kornet udgør i gennemsnit 67 pct. af arealet, og spredningen er ensartet på tværs af grupperne. Forskellen i det opnåede dækningsbidrag stammer således ikke fra forskellig kornandel i sædskiftet.

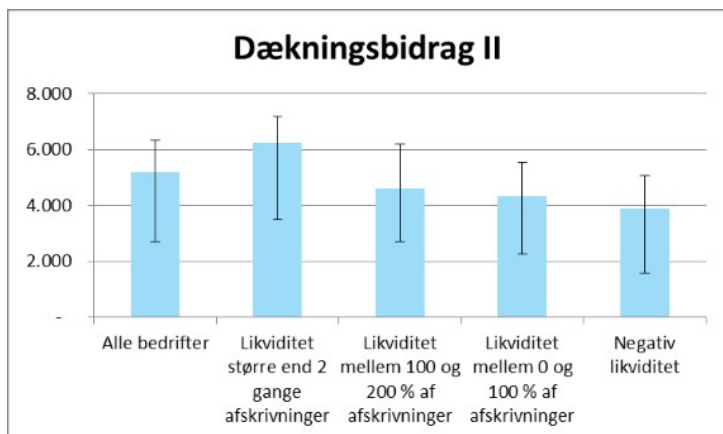
[Til top](#)

Maskinomkostningerne er en væsentlig post i vurderingen af planteavlsbedrifternes økonomi. Figur 6 viser at de gennemsnitlige maskinomkostninger for alle bedrifterne har været 3.389 kr. pr. ha i 2014, og at det kun er grupperne med tilstrækkelig likviditet der har ligget under gennemsnittet. Gruppen med likviditet mellem 0 og 100 % af afskrivningerne har et gennemsnitsniveau der er ca. 280 kr. højere pr. ha, mens gruppen med negativ likviditet ligger inden for 100 kr. pr. ha. Spredningen i de enkelte gruppers maskinomkostninger er lidt mere ensartet end det har været tilfældet for dækningsbidraget. Det bemærkes at maskinomkostningerne er beregnet inkl. maskinstation (netto) men eksklusive lønomkostninger og ejerløn, derfor kan den reelle spredning i maskinomkostninger inkl. arbejde være større end den der er vist her.

Figur 6. Maskinomkostninger 2014, gennemsnitligt niveau i søjlen og spredning mellem 25 pct. og 75 pct. fraktil.

Dækningsbidrag I og maskinomkostningerne er interessante, hver for sig, men samlet set er **dækningsbidrag II** et mere solidt målepunkt. I figur 7 fremgår det tydeligt at gruppen der opnår likviditet større end 2 gange afskrivningerne har et markant højere niveau for dækningsbidrag II, mens både niveau og spredning er mere ensartet for de tre øvrige grupper. Dækningsbidrag II er her beregnet som dækningsbidrag I fratrasket maskinomkostningerne ekskl. arbejdsløn.

Figur 7. Dækningsbidrag II pr. ha 2014, gennemsnitligt niveau i søjlen og spredning mellem 25 pct. og 75 pct. fraktil.

Samlet set viser tallene at der er indikationer af at gældsprocent og dækningsbidrag naturligvis har indflydelse på resultatet set som gennemsnit, men at spredningen er voldsom stor. En høj gældsprocent gør det ikke i sig selv umuligt at skabe god likviditet, et højt dækningsbidrag er ikke alene løsningen – men når man ser på de muligheder man har som planteavlere, så er der en stor grad af indflydelse på dækningsbidrag og maskinomkostninger hvert år, mens de store påvirkninger af gældsprocenten oftest kun sker når der handles jord.

[Til top](#)

FAKTA OG FORUDSÆTNINGER

- Likviditet: I denne artikel vurderes på om den likviditet der skabes af årets drift, svarer til værdiforringelsen der sker på bygninger og inventar. Summen i regnskabet der vurderes på, kaldes for "likviditet efter regulering og privat", og dette tal er et udtryk for hvor meget likviditet årets drift har givet til investering og afdrag. Der vurderes således ikke på om likviditeten i løbet af året er tilstrækkelig eller ej, men på hvor meget der er til rådighed til enten investering eller afdrag efter alle driftsomkostninger er betalt.
- Analysen er lavet på baggrund af SEGES' økonomidatabase.
- Datagrundlaget består af konventionelle heltidsplanteavlere med mere end 100 ha dyrket jord og uden væsentlig husdyrproduktion.
 - Fordelingen af bedrifter sorteret på likviditet i forhold til afskrivninger er baseret på de tilgængelige bedrifter i det enkelte år.
 - Vandringsanalysen lavet på baggrund af det udsnit af bedrifterne som er med alle år.
 - Nettoinvesteringerne er vurderet på baggrund af de tilgængelige observationer, som er vejret op til at repræsentere landstal.